

Брюксел, 7 юли 2026 г.
(OR. en)

10883/26
ADD 1

LIMITE

CORLX 650
CFSP/PESC 956
CONOP 43

БЕЛЕЖКА

Относно: РЕШЕНИЕ НА СЪВЕТА в подкрепа на зона, свободна от оръжия за масово унищожение, в Близкия изток (ME WMDFZ) в условията на динамична обстановка от гледна точка на регионалната сигурност – Приложение

Проектен документ

Подкрепа за зоната, свободна от оръжия за масово унищожение, в Близкия изток **в условията на динамична обстановка в областта на регионалната сигурност**

Контекст и обосновка

Оръжията за масово унищожение (ОМУ) продължават да представляват сериозно и трайно предизвикателство в Близкия изток. Регионът се характеризира с дългогодишни предизвикателства в ядрената област, включително липсата на участие в международни договори, съществуването на недекларирани ядрени и други програми за ОМУ, нерешени въпроси, свързани с гаранциите, и продължаващо неспазване, а предишните констатации за неспазване на гаранциите продължават да подхранват недоверието в региона.

Освен това в последно време в региона се използват химически оръжия, а въпросите относно спазването на Конвенцията за забрана на химическото оръжие (КХО) и Конвенцията за забрана на биологични и токсични оръжия (КБТО) продължават да са от съществено значение, тъй като има случаи на неучастие и неспазване.

Недържавните участници допринасят за усложняването на тези предизвикателства, като се стремят да получат и използват химическо оръжие, което подчертава постепенното отслабване на установените норми за неразпространение и трудностите при прилагането в контекст, белязан от конфликти и слабо управление. Напоследък се наблюдава и засилване на ядрената реторика сред елитите в региона, които се изказват в подкрепа на разработването на ядрени оръжия, използването им в конфликти или нападенията срещу ядрена инфраструктура, и това повишава риска от прибягване до ядрени оръжия, възможността конвенционалното напрежение и конфликтите да ескалират в областите, свързани с ОМУ, и прави още по-спешно и необходимо създаването в Близкия изток на зона, свободна от ОМУ. Тази реалност, съчетана със стагнацията в дипломацията на регионално равнище в областта на контрола върху оръжията, подчертава необходимостта от стимулиране на диалога по въпросите на регионалното разоръжаване, неразпространението и контрола върху оръжията и от изграждане на канали за ангажиране на участниците от региона.

Цели

Предложеният проект на ЮНИДИР има за цел да подкрепи инициативата за зона, свободна от ОМУ, в Близкия изток чрез стимулиране на четирите основни бъдещи компонента на същата: (1) неразпространение, (2) разоръжаване, (3) мирно сътрудничество и (4) проверка и гаранции.

Проектът възприема цялостен подход чрез интегриране на научните изследвания, изграждането на капацитет, диалога и партньорствата със заинтересованите страни и правителствата в региона. Чрез научни изследвания в областта на политиката проектът ще осигури доказателствената основа, необходима за създаването на споделена база от знания и информирано вземане на решения; дейностите за изграждане на капацитет ще подобрят уменията и знанията на заинтересованите страни в региона, така че да се установят възможни решения и начини за тяхното прилагане; в областта на диалога проектът ще даде възможност за комуникационни канали и пространство за идентифициране на идеи за намаляване на напрежението, изграждане на доверие и сътрудничество, като гарантира, че се вземат предвид различни гледни точки; а партньорствата със заинтересованите страни и правителствата в региона ще улеснят координирането на усилията и споделянето на ресурсите.

Освен това проектът води до ключови резултати, преведени на езиците от региона, гарантирайки широка достъпност и разпространение, което е от решаващо значение за достигане до широка аудитория и насърчаване на всеобхватното разбиране и въздействие.

Дейностите ще обхващат следните четири тематични области:

- Неразпространение на оръжия — разглеждане на съществуващите способности и заплахи, свързани с ОМУ, и предотвратяване на бъдещи такива.
- Разоръжаване — набелязване на стъпки за премахване на ОМУ, подкрепени от съществуващите механизми и иновативни регионални договорености в подкрепа на тези процеси.
- Мирно сътрудничество — идентифициране на нови съвместни усилия и засилване на съществуващите такива с цел изграждане на доверие, намаляване на напрежението, определяне на мерки за прозрачност и укрепване на целите на региона в областта на науката, технологиите и развитието.
- Проверка и гаранции — набелязване на технически мерки за осигуряване спазването на настоящите и бъдещите ангажименти на държавите от региона

Всичко това ще бъде направено в рамките на проекта, като същевременно се обръща внимание на променящата се обстановка от гледна точка на сигурността в региона и в международен план, характеризираща се с ескалиращи конфликти, повишена значимост на ядрените оръжия, включително тяхното разработване, изпитване, използване и трансфер, поява на напреднали технологии, нарастващ регионален интерес към ядрената енергия и сътрудничеството по програми в областта на ядрената енергия за граждански цели, отрицателни и положителни промени в дългогодишните политики в областта на ОМУ и нововъзникващи възможности за дипломатия.

Освен това ще бъде разгледано как тези тенденции, наред със съществуващите и нововъзникващите предизвикателства пред сигурността в региона, засягат обхвата и структурата на зоната и нейната осъществимост. Проектът ще предостави и експертна подкрепа за текущите и бъдещите процеси във връзка с регионалната сигурност и със зоната, свободна от ОМУ, в Близкия изток. Основните резултати и констатации от проекта ще бъдат разпространявани и съобщавани на имащите отношение участници и заинтересовани страни като част от дейностите по по проекта за трансфер на знания и ангажиментите в рамките на регионални срещи и многостранни процеси.

Методика

Като надгражда първите два етапа, по време на които бяха създадени споделени бази от знания за събитията и усилията в миналото, беше осигурена подкрепата на държавите от региона и бяха набелязани мерки за преодоляване на различията в политиката, както и области за по-нататъшни научни изследвания и дейности, настоящият етап от проекта ще разшири и доразвие тези усилия. Основните изводи и дейности от предходните етапи включваха предложения за изграждане на доверие чрез диалози на различни равнища и приобщаващо участие, укрепване на институционалната памет чрез разработване на онлайн инструменти, както и подобряване на проверката и съответствието, като се използват съществуващите международни рамки. По време на тези етапи беше наблегнато на поуките от минали споразумения и преговори, стимулите и движещите сили в областта на сигурността, водещи до ангажиране на регионално равнище, включително корекциите, извършени след СВПД и през октомври 2023 г. от страна на държавите в региона. Освен това бяха определени условията и обхватът на договора, включително двата основни пътя за ядрено разоръжаване. Констатациите от проекта включваха и въпроси като системите за доставка, интегрирането на химическите и биологичните оръжия в обхвата на забраните, включително евентуални специфични договорености на ОЗХО и допълнителни мерки на регионално равнище, регионалното сътрудничество в областта на ядрената енергия за мирни цели, нарастващото въздействие на изкуствения интелект и нововъзникващите технологии върху рисковете от ОМУ и контрола върху оръжията, както и сравнителна информация от съществуващите зони, свободни от ядрено оръжие, относно ролята на държавите извън даден регион. Дейностите в четирите тематични области ще се възползват от интегрирането на методи за анализ на политиките и научните изследвания. Тези методи включват диалог, изграждане на капацитет, специализирани брифинги, симулационни и дискуссионни учения, трансфер на знания и регионални партньорства.

Дейности и резултати

Неразпространение

В рамките на проекта ще бъдат проучени връзките между процеса на създаване на зона, свободна от ОМУ, в Близкия изток и регионалните и глобалните тенденции в областта на разоръжаването, неразпространението и контрола върху оръжията, като се набележат възможности за укрепване на тези връзки на национално, регионално и световно равнище. Също така ще се направи оценка на регионалната динамика в областта на разпространението, включително новостите във връзка с усъвършенстваните военни способности, потенциалните неконвенционални способности и нововъзникващите проблемни области, свързани с ОМУ.

Проектът ще улесни ангажирането на представители на правителствата и експерти от региона в обmena на национални гледни точки относно заплахите и предизвикателствата, свързани с ОМУ, и в набелязването на конструктивни подходи и мерки за преодоляване на различията с цел справяне с тези заплахи и предизвикателства.

Проектът също така ще бъде в полза на усилията за укрепване на регионалния правен, технически и дипломатически капацитет чрез подобряване на разбирането за съществуващите международни рамки и задължения за неразпространение, включително тези по Договора за неразпространение на ядреното оръжие (ДНЯО), Конвенцията за забрана на биологични и токсични оръжия (КБТО) и Конвенцията за забрана на химическото оръжие (КХО), както и поуките от съществуващите зони, свободни от ядрено оръжие, и тяхното значение за процеса за създаване на зона, свободна от ОМУ, в Близкия изток.

В рамките на това направление на дейности по проекта ще бъде изготвен **един научноизследователски документ**, в който се разглеждат полезните взаимодействия между зоната, свободна от ОМУ, в Близкия изток и тенденциите на регионално и световно равнище в областта на неразпространението, разоръжаването и контрола върху оръжията, като същевременно се набележат възможности за популяризирането на тези полезни взаимодействия на национално, регионално и световно равнище. Освен това ще бъде проведен **един диалог**, предназначен за осигуряване на подкрепа и за започване на дискусии между представителите на правителствата и експертите, за обмен на национални гледни точки относно заплахите и предизвикателствата, свързани с ОМУ, в региона и за набелязване на мерки за преодоляване на различията с цел справяне с тези заплахи и предизвикателства.

Разоръжаване

В рамките на дейностите по проекта ще се проучи миналият опит във връзка с разоръжаването в областта на ОМУ в различни регионални и международни среди, като се изтъкнат поуките и полезната информация, отнасящи се до Близкия изток. Проектът също така ще улесни структурираните, основани на сценарии дискусии за проучване на различни варианти, на начини за определяне последователността на действията и на стимули за постигане на напредък в разоръжаването на регионално равнище в областта на ОМУ при различни политически условия и условия на сигурност. Освен това проектът ще подкрепи ангажиментите за укрепване на капацитета на заинтересованите страни от сферата на дипломатията и гражданското общество, така че да се подобри разбирането им за подходите за проверка в областта на разоръжаването, което може да осигурява информация за регионални инициативи и да ги поддържа.

В рамките на това направление на дейности по проекта ще бъде изготвен **един научноизследователски документ**, в който ще се анализират ключовата динамика, предизвикателствата и поуките, отнасящи се до постигането на напредък в разоръжаването в областта на ОМУ и неговата проверка в Близкия изток, с акцент върху начина, по който международният и регионалният опит могат да послужат за основа на бъдещите усилия. Тук ще се включи и проучване за осъществимост във връзка с изискванията, концепциите и форматите за прилагане на процес на регионално равнище за проверка на разоръжаването. В рамките на проекта освен това ще се организира **една проява**, в която ще вземат участие специалисти, разработващи политики, технически експерти и заинтересовани страни от гражданското общество с цел обмен на гледни точки, проучване на практически пътища за напредък и засилване на споделеното разбиране за политическите, правните и техническите измерения на разоръжаването в регионален контекст. По време на проявата ще бъдат разгледани още начини за определяне последователността на действията и стимули за постигане на напредък в разоръжаването на регионално равнище в областта на ОМУ.

Мирно сътрудничество

В рамките на проекта ще се проведат научни изследвания, чиято цел е проучването на начини за намаляване на недоверието в региона и за повишаване на доверието чрез обвързване на отнасящите се до сигурността опасения със съвместни, различни от военните, подходи. При тази дейност ще се вземат предвид общите уязвимости за целия регион и ще се направи оценка на това как рамките за сътрудничество могат да допринесат за стабилността и да намалят зависимостта от реакциите по принуда. Чрез аналитична работа ще бъдат проучени концептуалните подходи към регионалното сътрудничество, които дават възможност за безопасно, отговорно и справедливо споделяне на знания, инфраструктура и способности за мирни научни и технологични цели на базата на имащ отношение опит в международен и регионален план.

Ще бъдат определени, разработени и подкрепени устойчиви канали за ангажиране в региона, що се отнася до науката и политиките, така че да се насърчи диалогът между академичните и научноизследователските общности и общностите на лицата, разработващи политики, а така също и гражданското общество, като се стимулират сътрудничеството, обменът на знания и ориентираните към бъдещето дискусии за мирните приложения и изграждането на доверие чрез наука.

В рамките на това направление на дейности по проекта ще бъде публикуван **един научноизследователски документ**, очертаващ концептуални рамки за регионално сътрудничество в подкрепа на безопасното, отговорно и справедливо използване на научния и технологичния капацитет за мирни цели, като се извличат поуки от имащия отношение опит в международен и регионален план, включително съществуващите договорености по зони. Научните изследвания ще набележат основани на договори рамки или мерки за прозрачност с цел намаляване на недоверието и повишаване на доверието чрез обвързване на сигурността в региона с неразпространението, преодоляване на общите уязвимости и намаляване на зависимостта от военни решения.

В рамките на проекта ще се проведе и **една кръгла маса**, в която ще вземат участие представители на академичните и научноизследователските общности и общностите на лицата, разработващи политики, така че да се постигне напредък в основаното на наука сътрудничество, да се обменят най-добри практики и да се проучат подходи за изграждане на доверие и съвместни научноизследователски инициативи, свързани с мирни приложения и общи регионални предизвикателства. Ще бъдат разгледани прилежащите фактори, включително конкуренцията за ресурси, безопасността на критичната инфраструктура, авангардните технологии и енергийните потребности, свързани със здравеопазването, енергетиката, храните, водата и екологичната сигурност, както и механизмите за сътрудничество с цел преодоляването им.

Проверка и гаранции

В рамките на проекта ще бъде направена оценка на съществуващите и потенциалните нови механизми, имащи отношение към създаването на зона, свободна от ОМУ, в Близкия изток, като се вземат предвид специфичните за региона обхват и политически условия. Това ще включва разглеждане на правните, техническите и институционалните предизвикателства, свързани с това да се гарантира, че чувствителните дейности остават с изключително мирен характер, а не засилват рисковете, произтичащи от ОМУ.

Проектът ще осигури подкрепа за ангажирането в региона на политически, правни и технически експерти с цел обсъждане на нуждите от проверка, подходите за изграждане на доверие и поуки от имащия отношение опит в международен и регионален план, така че да бъдат набелязани подходи, подходящи за контекста на Близкия изток.

Проектът ще улесни и структурираното, ориентирано към политиките участие на представители от дипломатическата, техническата и правната общности с цел проучване на концепциите за проверка за бъдеща зона. Тези дейности ще подобрят разбирането на предизвикателствата, свързани с проверката, ще стимулират междудисциплинарния диалог и ще обърнат внимание на потенциалната роля на установените и нововъзникващите инструменти и практики в подкрепа на прозрачността и спазването на изискванията.

Проектът ще включва и изграждане на капацитет чрез експертни форуми с представители на МААЕ, ОЗХО и звеното за подпомагане прилагането на КБТО, ОДПЗЯО и други имащи отношение регионални модели с цел обсъждане на регионалните нужди от проверки и инструментите за изграждане на доверие.

В рамките на това направление на дейности по проекта ще бъдат изготвени **един научноизследователски документ и един информационен документ**, в които ще се разглеждат съществуващите и потенциалните механизми за проверка, имащи отношение към създаването на зона, свободна от ОМУ, в Близкия изток, с особен акцент върху съображенията от правно, техническо и институционално естество, специфични за регионалния контекст. В рамките на проекта също така ще се проведе **един семинар за изграждане на капацитет**, в който ще участват експерти в сферата на дипломатията, техниката и правото, с цел да се подобри разбирането в региона на предизвикателствата, свързани с проверката, да се насърчи междудисциплинарният диалог и да се проучат подходи за изграждане на доверие, приложими за бъдеща зона.

Целеви заинтересовани страни

Предлаганият проект ще допринесе за усилията на регионално и международно равнище, насочени към разоръжаването, неразпространението и контрола върху оръжията. Той ще се опре на мрежата, създадена по време на предходния етап, и ще я разшири, поддържайки приемственост със съществуващите партньори и същевременно разширявайки ангажимента за задълбочаване на регионалната ангажираност и привличане за участие на новите гласове в тази област. Целевата аудитория включва:

- Лицата, разработващи политики, и дипломатите, занимаващи се с въпросите на разоръжаването, неразпространението и контрола върху оръжията, в региона и извън него. Тази група включва служители на регионално и международно равнище и лица, работещи в регионални и многостранни платформи, напр. срещите на държавите — страни по ДНЯО, и конференциите за преглед на ДНЯО, КХО и КБТО, генералните конференции на МААЕ и Конференцията за установяване на зона, свободна от ОМУ, в Близкия изток.
- Експерти от региона, работещи в правителствени агенции, университети, научноизследователски институции и мозъчни тръстове.

- Научни работници в областта на сигурността, особено контрола върху оръжията, разоръжаването и неразпространението на ядрени, химически и биологични оръжия и системите за тяхната доставка в Близкия изток, както и занимаващи се с въпросите относно зоната, свободна от ОМУ, в Близкия изток и регионалната сигурност, или относно нововъзникващите технологии.
- Учени, практикуващи специалисти, нови експерти в дадените области и специализирани организации на гражданското общество в Близкия изток, занимаващи се с дейности, които имат отношение към зоната, свободна от ОМУ, в Близкия изток и допринасят за създаването ѝ.

Въздействие

Предложеният проект ще бъде единствената платформа, посветена само на стимулирането, улесняването и провеждането на научни изследвания във връзка със зоната, свободна от ОМУ, в Близкия изток. Дейностите по проекта и резултатите от него имат за цел да се набележат стратегии за предотвратяване и спиране разпространението на ОМУ в региона, да се укрепи инициативата за създаване на зоната и да се гарантира трайността на договора за зоната, след като той бъде финализиран. Освен това с проекта ще бъде постигнат напредък по целите, съгласувани с приоритетите на Европейския съюз (ЕС) и изложени в Стратегията на ЕС срещу разпространението на оръжия за масово унищожение. Те включват насърчаване на договореностите на регионално равнище в областта на сигурността и процесите за контрол върху оръжията, изграждане на партньорства и сътрудничество, подобряване спазването и всеобщото приемане на многостранни договори като ДНЯО, КХО и КБТО, приемане от участниците, принос за разширяването на специализираните експертни мрежи и общности в региона, укрепване на нормите за неразпространение, както и работа за предотвратяване, възпиране, спиране или премахване на бъдещите безпокойство инициативи за разпространение. Освен това проектът ще бъде насочен към първопричините и ще насърчи сигурността и стабилността като цяло в Близкия изток, които са тясно свързани с европейската сигурност.

Времеви обхват

Предлаганият проект ще започне в средата на юли 2026 г. за срок от 36 месеца. Очаква се изпълнението на предлагания проект да приключи през юли 2029 г.

Ангажираност с ЕС и видимост

ЕС отдавна е активен поддръжник на инициативата за зона, свободна от ОМУ, в Близкия изток. Неговата ангажираност се демонстрира чрез непрекъснати инициативи за изграждане на доверие, семинари и финансирани от ЕС проекти. ЮНИДИР ще си сътрудничи с ЕС по време на целия проект и ще работи активно със Службата за външна дейност на ЕС като ключов партньор, както и с постоянните делегации на ЕС към ООН в Женева, Виена и Ню Йорк. В допълнение към публикуването на писмени материали съгласно насоките на ЕС за видимост, ЕС ще присъства на преден план на всички прояви, организирани съвместно от ЮНИДИР, включително чрез встъпителни и/или заключителни изказвания, модерирани или участие като експерт. Освен ако ЕС не поиска друго, ЮНИДИР ще предприеме всички необходими мерки за популяризиране на факта, че проектът е финансиран от ЕС, и за изтъкване на ролята на ЕС в това действие. Логото на ЕС и декларациите за финансирането ще послужат за отчитане на присъствието на ЕС и за гарантиране на неговата видимост. Това ще гарантира, че финансовата подкрепа на ЕС за действието е видима, прозрачна и добре брендирана.

Изпълняващо образование и партньор

ЮНИДИР е автономен институт в рамките на системата на ООН, който предоставя независими изследвания на неотложните глобални предизвикателства, свързани с разоръжаването, контрола върху оръжията и международната сигурност, с цел насърчаване на приобщаващ диалог за намиране на творчески и ефективни решения. Историята, научните изследвания и работата на Института във връзка със зоната, свободна от ОМУ, в Близкия изток могат да бъдат проследени до 90-те години на миналия век.

ЮНИДИР поддържа силни и основани на доверие отношения и сътрудничество с държавите от Близкия изток и регионалните организации. ЮНИДИР е получил признание за неутралността, обективността и безпристрастността на своите научни изследвания.